

Barbara Stefaniuk

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej,
Wydział Nauk Ekonomicznych, Zakład Bezpieczeństwa Narodowego
stefbstraz998@wp.pl

Współpraca transgraniczna jako element zapewnienia bezpieczeństwa publicznego

Streszczenie

Cel niniejszego artykułu jest przedstawienie roli współpracy transgranicznej jako istotnego elementu w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego. Współpracę transgraniczną scharakteryzowano na przykładzie wybranych euroregionów we wschodniej Polsce. Badania oparto na analizie aktów prawnych i literatury przedmiotu.

Na podstawie przeglądu literatury i dokumentów powstało syntetyczne opracowanie, przedstawiające działania, dotyczące współpracy transgranicznej, w której biorą udział poszczególne podmioty, realizujące zadania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego w ramach funkcjonowania euroregionów.

Artykuł porządkuje wiedzę w zakresie funkcjonowania euroregionów we wschodniej Polsce na przykładzie powiatu bialskiego, który stanowi zewnętrzną granicę Unii Europejskiej. Ponadto, prezentuje wybrane zagrożenia, które występują na obszarze transgranicznym.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo publiczne, euroregion, współpraca transgraniczna

Summary

To present the role of cross-border cooperation as an important element in ensuring public safety. Cross-border cooperation was characterized on the example of selected Euroregions in the eastern Poland. The research was based on the legislative and bibliographical analysis.

On the basis of the review of literature and documents, a synthetic study was prepared, presenting activities related to cross-border cooperation, in which individual entities participate, implementing tasks in the field of ensuring public safety within the framework of the functioning of Euroregions.

The article organizes the knowledge of the functioning of Euroregions in the eastern part of the Poland characterized by bialski region, which is the external border of the European Union. Moreover, it presents selected threats that occur in the cross-border area.

Keywords: public safety, euroregion, cross-border cooperation

Wstęp

Współpraca transgraniczna stanowi istotny element polityki zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, która gwarantuje przepływ doświadczeń pomiędzy regionami z różnych państw, a tym samym wspiera działania, zmierzające do podniesienia jakości funkcjonowania instytucji samorządowych.

Głównym celem współpracy w obszarze transgranicznym jest zniesienie wszelkich barier, które wynikają z istnienia granic państwowych oraz zapewnienia bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa publicznego (Wawrzusiszyn, 2012). Współpracę transgraniczną można określić jako szczególną formę współpracy międzynarodowej eksponującą dwie podstawowe cechy: sąsiedzkość kontaktów i regionalny lub lokalny poziom współpracy (Świerczewska-Pietras i in., 2015). Współpraca transgraniczna pomaga w łagodzeniu niekorzystnych skutków istnienia granic, a także w przewyżnianiu skutków położenia terenów przygranicznych na narodowych obrzeżach państw (Wawrzusiszyn, 2012). Współpraca transgraniczna, obejmuje wszystkie dziedziny życia kulturowego, społecznego i gospodarczego, rozwoju infrastruktury, w tym infrastruktury krytycznej.

Szczególną formą współpracy transgranicznej jest współpraca euroregionalna. Forma ta wyróżnia się najwyższym stopniem instytucjonalizacji struktur współdziałania ponadgranicznego. Współpraca transgraniczna nabiera cech współpracy euroregionalnej z chwilą wprowadzenia stałych, instytucjonalnych form współdziałania poprzez tworzenie stowarzyszeń, związków celowych, rad, sekretariatów, grup roboczych, komitetów zarządzających, a także licznych powiązań z wyspecjalizowanymi instytucjami euroregionu.

Celem niniejszego artykułu jest współpraca transgraniczna jako element zapewnienia bezpieczeństwa publicznego w euroregionach zlokalizowanych w obrębie wschodniej granicy powiatu bialskiego. Na potrzeby artykułu sformułowano główny problem badawczy w postaci pytania:

Czy współpraca transgraniczna ma wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa publicznego?

Pytanie szczegółowe w nawiązaniu do głównego problemu badawczego zostało postawione w postaci pytania: *Jakie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego występują w obszarze transgranicznym we wschodniej części powiatu bialskiego?*

Czym jest euroregion?

Współpraca euroregionalna jest odmianą współpracy transgranicznej. Euroregion funkcjonuje, jako system, na terenie którego społeczność lokalna kształtuje się poprzez formy organizacji, które ułatwiają komunikację i przenikanie wartości (Danielewski, 2006). Jedną z propozycji zdefiniowania euroregionu jest pojęcie określonego geograficznie obszaru obejmującego przygraniczne części dwu lub więcej państw, które chcą ze sobą współpracować i koordynować działania społeczności lokalnych w różnych dziedzinach. Euroregion jest to wydzielona jed-

nostka, która znajduje się na obszarze dwóch lub więcej państw (Ładysz, 2011). Obejmuje współpracę z instytucjami i organizacjami samorządowymi.

Inne ujęcie definicji wskazuje na to, że euroregion, to wydzielony obszar geograficzny, który swym zasięgiem obejmuje przygraniczne części dwu lub więcej państw (Tomaszewski, 2007). W euroregionie państwa wspólnie podejmują współpracę i prowadzą szereg działań lokalnych z różnych dziedzin np. ratownictwa. Z założenia euroregiony służą pozyskiwaniu korzyści w wyniku zbiorowego działania. Region transgraniczny jest obszarem, stanowiącym część przestrzeni geograficznej, której wyznacznikiem jest położenie wzdłuż granicy państwowej, po obu jej stronach np. Polska – Białoruś. Składa się on z regionów przygranicznych należących do sąsiadujących państw. Specyficznymi cechami regionu jest: położenie geograficzne oraz charakter granicy państwowej i występujące w obrębie jej zagrożenia.

Główne cele jakie są realizowane we współpracy euroregionów to (Stasiak, 2002):

- *„wymiana doświadczeń oraz posiadanych informacji,*
- *poprawa jakości warunków życia oraz wyrównanie poziomu życia na obszarze euroregionu,*
- *udzielanie wsparcia rozwoju regionalnego,*
- *doświadczenia dotyczące zatrudnienia i rynku pracy,*
- *rozwój poszczególnych gałęzi: gospodarki, turystyki, handlu i bezpieczeństwa,*
- *rozwój infrastruktury technicznej,*
- *wprowadzanie usprawnień ruchu granicznego, akcyzowego i wizowego,*
- *ochrona środowiska naturalnego,*
- *wspólne działania odnośnie zapobiegania i zwalczaniu klęsk żywiołowych oraz katastrof,*
- *wspólne planowanie zagospodarowania przestrzennego,*
- *prowadzenie wspólnych działań w zakresie pomocy humanitarnej, socjalnej, w szkolnictwie, sporcie i w służbie zdrowia,*
- *wymiana doświadczeń kulturalnych oraz opieka nad dziedzictwem kulturowym”.*

W świetle literatury przedmiotu euroregion to struktura współpracy transgranicznej między regionami i lokalnymi podmiotami władzy przy udziale partnerów gospodarczych oraz socjalnych (Ładysz, 2011).

Według autora euroregion w aspekcie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, to obszar realizacji wspólnych działań ratowniczych przez podmioty międzynarodowe, co najmniej dwóch państw w strefie granicznej np. Polski i Białorusi. Wzdłuż wschodniej granicy państwa w sąsiedztwie powiatu bialskiego funkcjonują trzy euroregiony: Bug, Niemen i Puszcza Białowieska.

Euroregion Bug został utworzony 29 września 1995, który swoim zasięgiem objął tereny przygraniczne Polski (ówczesne województwa lubelskie, chełmskie, tarnobrzeskie, zamojskie i od 1998 r. białkopodlaskie), Ukrainy (obwód wołyński) i Białorusi (obwód brzeski, od 1998 r.). Siedziba po stronie polskiej znajduje się w Chełmie, po ukraińskiej w Łucku, po białoruskiej w Brześciu. Celem jest roz-

wój współpracy gospodarczej i naukowo-kulturowej (https://pl.wikipedia.org/wiki/Euroregion_Bug). Celem działalności Euroregionu Bug jest rozwój współpracy obszarów przygranicznych w zakresie (Stasiak, 2002):

- planowania przestrzennego,
- rozwoju infrastruktury i komunikacji,
- ochrony zdrowia, sportu i turystyki,
- ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego,
- likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych.

Ponadto celem porozumienia było rozwijanie współpracy sąsiedzkiej w zakresie: rozwoju regionalnego, zaopatrzenia w nośniki energii i wodę, ochrony przyrody i środowiska, przemysłu, wymiany handlowej, rolnictwa i przetwórstwa rolno-gospodarczego, edukacji i badań naukowych, ochrony zdrowia, kultury, sztuki, turystyki i rekreacji oraz wzajemnej pomocy w walce z przestępczością zorganizowaną oraz katastrofami i klęskami żywiołowymi.

Euroregion Bug, zajmuje powierzchnię 80,9 tys. km² należy do największych obszarowo euroregionów europejskich. Część polska stanowi 31,1%, ukraińska 28,4%, a białoruska 40,5% (<https://www.euroregionbug.pl/index.php/zwiazek-transgraniczny-euroregion-bug/informacje-ogolne>).

Największymi miastami są: Lublin (348,6 tys. mieszkańców), Brześć (320,9 tys.), Łuck (210,0 tys.), Baranowicze (169,9 tys.) i Pińsk (134,2 tys.). Na terenie Euroregionu znajduje się sześć innych dużych miast, liczących od 50 do 100 tys. mieszkańców. Najwyższym wskaźnikiem urbanizacji charakteryzuje się część białoruska (67,2%), w części polskiej i ukraińskiej przeważa udział ludności wiejskiej, a wskaźnik urbanizacji wynosił odpowiednio 46,5% oraz 49,3% (<https://www.euroregionbug.pl/index.php/zwiazek-transgraniczny-euroregion-bug/informacje-ogolne>).

Euroregion Niemen – celem podpisania „Porozumienia o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregionu Niemen” jest rozwój współpracy regionów przygranicznych w następujących dziedzinach (<https://niemen.org.pl/zwiazek-transgraniczny>):

- „wszechstronnego rozwoju ekonomicznego,
- zagospodarowania przestrzennego,
- infrastruktury publicznej,
- oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i turystyki,
- ochrony środowiska,
- likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych,
- rozwijania kontaktów między mieszkańcami obszarów przygranicznych oraz współpracy instytucjonalnej, a także współpracy podmiotów gospodarczych”.

Euroregion Puszcza Białowieska znajduje się na granicy polsko-białoruskiej, który powstał w 2002 roku w celu wspierania współpracy transgranicznej w tym obszarze. Celem współpracy w ramach Euroregionu Puszcza Białowieska jest podejmowanie wspólnych działań w szczególności w zakresie (https://pl.wikipedia.org/wiki/Euroregion_Puszcza_Bia%C5%82owieska):

- „ochrony środowiska naturalnego i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych,
- zblżenia narodów obu państw,
- zachowania unikalnego w skali Europy kompleksu przyrodniczego, w znaczącej mierze wpływającego na klimat kontynentu, jakim jest Puszcza Białowieska,
- podnoszenia jakości poziomu życia mieszkańców Euroregionu drogą pozyskiwania wspólnych inwestycji i realizacji transgranicznych programów gospodarczych, jak również tych związanych z rozbudową infrastruktury,
- współpracy i wymiany grup społecznych, naukowych, zawodowych, kulturalnych, sportowych, środowisk młodzieżowych,
- tworzenia pomostu pomiędzy krajami, który ułatwi współpracę gospodarczą,
- zagospodarowania przestrzennego obszarów przygranicznych, w tym rozbudowy infrastruktury transgranicznej,
- współpracy w zakresie zapobiegania i likwidacji następstw klęsk żywiołowych i stanów zagrożenia,
- utworzenia nowoczesnego, jednolitego systemu utylizacji odpadów komunalnych i przemysłowych”.

Bezpieczeństwo publiczne – obszar współpracy transgranicznej

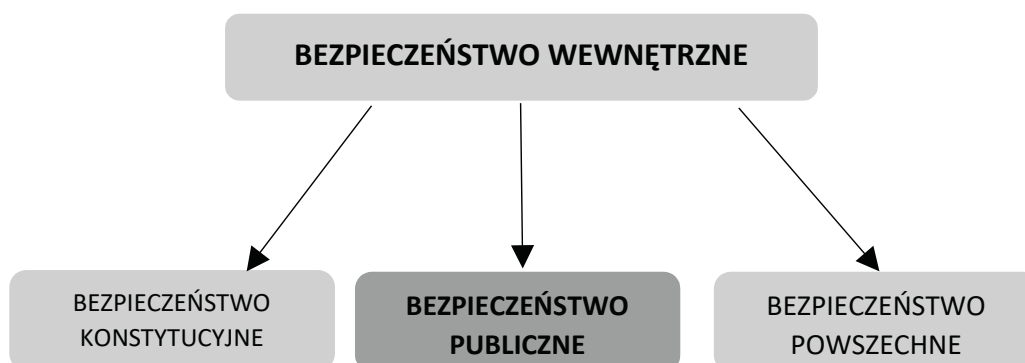
Bezpieczeństwo państwa i jego obywateli jest wartością, która powinna podlegać szczególnej ochronie. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego jest priorytetem i zadaniem każdego państwa. Polska w ostatnim czasie wykazuje aktywny udział w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego na terenie euroregionów, jak i na obszarze całego państwa, co jest uwarunkowane Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

Bezpieczeństwo publiczne jest jednym z wymiarów bezpieczeństwa strukturalnego, które obejmuje atrybuty pewności trwania podmiotu lokalnego w przestrzeni publicznej. Bezpieczeństwo publiczne odnosi się bezpośrednio do zbiorowego podmiotu bezpieczeństwa, jakim jest społeczeństwo osadzone w strukturze prawno-instytucjonalnej. Bezpieczeństwo publiczne to stan, w którym społeczeństwo wraz ze swymi celami, mają zapewnioną ochronę od szkód, zagrażających im z jakiegokolwiek źródła.

W powyższym ujęciu bezpieczeństwo jest dobrem publicznym, z którego korzystają wszyscy obywatele kraju, które przynosi konkretne korzyści. Bezpieczeństwo publiczne można definiować jako proces i stan faktyczny wewnątrz państwa, który umożliwia normalne funkcjonowanie struktur ustrojowych państwa oraz zapewnia ochronę życia, zdrowia i mienia mieszkańców przy zagwarantowaniu ich swobód obywatelskich (Giereszewski, 2013).

Bezpieczeństwo publiczne jest efektem zintegrowanych działań podejmowanych przez podmioty wykonawcze systemu bezpieczeństwa wewnętrznego m.in.: Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, których celem jest zapew-

nianie szeroko rozumianego bezpieczeństwa wewnętrznego. Poniższa rycina nr 1 przedstawia podział bezpieczeństwa wewnętrznego.

Ryc. 1. Podział bezpieczeństwa wewnętrznego

Źródło: opracowanie własne

Powiat bialski - uwarunkowania geograficzno-przestrzenne

Powiat bialski znajduje się w euroregionie Bug. Położony jest w środkowo-wschodniej Polsce w północno-wschodniej części województwa lubelskiego. Wschodnia granica powiatu jest jednocześnie granicą Polski i Białorusi oraz Unii Europejskiej. Od północy powiat bialski graniczy z województwem podlaskim, od zachodu z województwem mazowieckim, natomiast od południa z powiatami województwa lubelskiego: włodawskim, parczewskim, radzyńskim i od zachodu z łukowskim.

Na terenie powiatu znajduje się 19 gmin z 2478 gmin w kraju i 213 w województwie lubelskim. Wśród gmin powiatu jest 17 gmin wiejskich i 2 gminy miejskie, tj. Międzyrzec Podlaski i Terespol (Stefaniuk, 2009).

Cechą charakterystyczną powiatu bialskiego jest jego położenie przy ważnych transkontynentalnych szlakach komunikacyjnych:

- międzynarodowej trasie E30 wiodącej z Irlandzkiego Cork przez Paryż, Berlin, Warszawę, Moskwę do Omska. Polski Odcinek tej trasy stanowi A2 Świecko – Poznań – Warszawa i dalej na wschód droga krajowa nr 2 z krótkimi odcinkami A2.

O atrakcyjności położenia powiatu świadczą cztery przejścia graniczne tj. kolejowe w Terespolu oraz drogowe w Kukurykach, Sławatyczach i Terespolu (Stefaniuk, 2009).

Kluczową rolę w rozwoju euroregionu Bug odgrywa Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II (PSW) w Białej Podlaskiej. Misją PSW w Białej Podlaskiej jest kształcenie młodzieży na wysokim poziomie jakościowym, inicjowanie i prowadzenie badań naukowych, a także działań na rzecz rozwoju miasta i regionu. (<http://www.pswbp.pl/index.php/pl/o-uczelni/o-nas>).

Od początku istnienia PSW w Białej Podlaskiej dąży do zapewnienia swoim studentom komfortowych warunków nauki i wypoczynku, by w efekcie licznych

inwestycji stworzyć nowoczesny kampus studencki. Szczególnie dotyczy to ostatnich pięciu lat, kiedy w wyniku konsekwentnej polityki innowacyjnej i skutecznemu pozyskiwaniu środków unijnych uczelnia znacznie powiększyła swoją bazę materialną. Dzięki tym inwestycjom warunki studiowania oraz pracy są na wysokim poziomie, a sama uczelnia z jednostki dydaktycznej przekształca się w ośrodek dydaktyczno-badawczy.

Współpraca transgraniczna PSW w Białej Podlaskiej w zakresie: dydaktyki, kultury sportu, wymiany studentów i organizacji konferencji naukowych realizowana jest z następującymi podmiotami zagranicznymi m.in. (<http://www.pswbp.pl/index.php/wspopraca-main/289-wspopraca>):

- Państwowym Uniwersytetem im. A.S. Puszkina w Brześciu – zakres współpracy obejmuje wymianę pracowników naukowo-dydaktycznych, wymianę studentów, współpracę naukową - dydaktyczną, kulturalną i sportową,
- Narodową Akademię Zarządzania Państwowego przy Prezydencie Ukrainy Lwowski Instytut Regionalny Zarządzania Państwowego - zakres współpracy obejmuje wymianę pracowników naukowo-dydaktycznych, wymianę studentów, współpracę naukową - dydaktyczną, kulturalną i sportową,
- Państwowym Uniwersytetem Baranowicki, Republika Białoruś - działalność naukowo-badawcza, naukowo-wychowawcza i społeczno-kulturowa,
- Białoruski Państwowy Uniwersytet Kultury Fizycznej w Mińsku, Republika Białoruś – zakres współpracy obejmuje wymianę wykładowców i studentów, wspieranie wspólnych działań badawczych, wymianę informacji w sprawach wspólnych interesów, promocję nowoczesnych usług turystycznych i wymianę publikacji.

Wybrane źródła zagrożeń bezpieczeństwa publicznego w obszarze transgranicznym euroregionu Bug

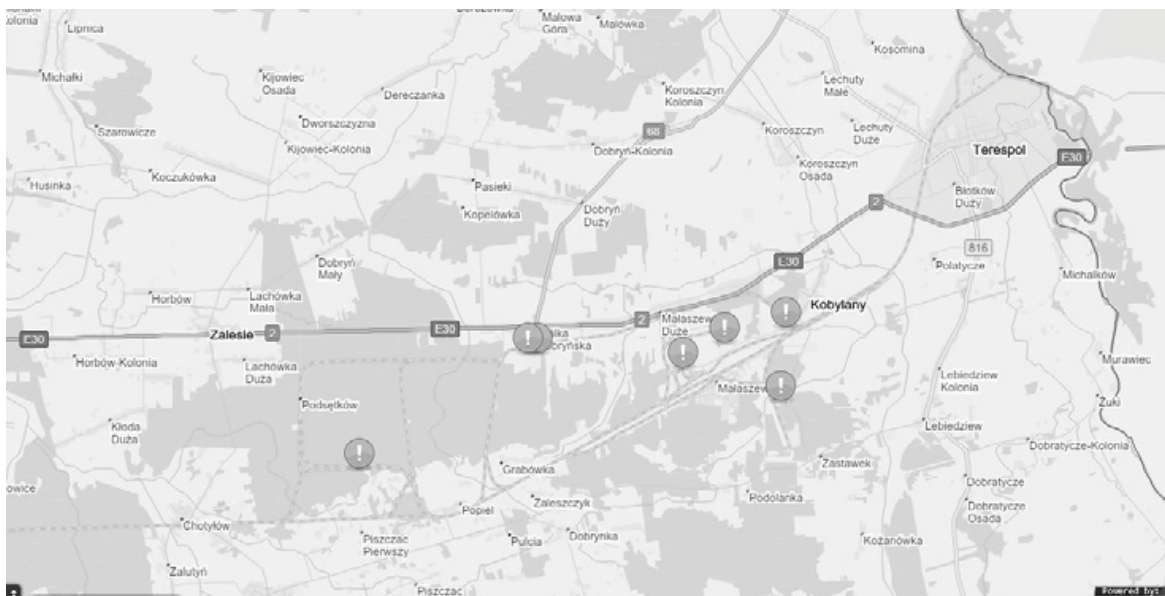
Według autora zagrożenie bezpieczeństwa publicznego w obszarze transgranicznym to wystąpienie zagrożenia na granicy lub w jej pobliżu.

Katalog zagrożeń bezpieczeństwa publicznego w obszarze transgranicznym jest szeroki. Bezpieczeństwo to brak zagrożeń umożliwiający aktywne kształtowanie wewnętrznej i zewnętrznej sytuacji państwa, w taki sposób, aby zapewnić pewność jego przetrwania oraz możliwość rozwoju (Wawrzusiszyn, 2012). Według autora zagrożenie to oddziaływanie negatywnego czynnika na podmiot, który uniemożliwia jego prawidłowe funkcjonowanie w środowisku bezpieczeństwa. Przykładem zagrożeń, które mogą przybrać postać zagrożeń transgranicznych w obszarze euroregionów są:

- transgraniczna przestępczość zorganizowana,
- nielegalna migracja,
- handel ludźmi,
- handel narkotykami,
- fałszerstwa dokumentów,

- zagrożenie ekologiczne,
- zagrożenie klęską żywiolową,
- ASF (afrykański pomór świń),
- zagrożenie epidemiologiczne – koronawirus COVID-19.

Europejska Konwencja ramowa o współpracy transgranicznej uznaje, że współpracą transgraniczną jest każde wspólnie podjęte działanie, które ma na celu wzmocnienie oraz dalszy rozwój kontaktów sąsiedzkich. Współpraca transgraniczna, to wszelkie działania mające na celu likwidację lub minimalizację zagrożeń o charakterze naturalnym, jak i antropogenicznym. Źródłem zagrożeń antropogenicznych we wschodniej części powiatu bialskiego może być obecność zakładów dużego ryzyka, które mogą stanowić potencjalne źródło zagrożenia bezpieczeństwa publicznego, w tym zagrożenia życia i zdrowia. Na terenie powiatu bialskiego w 15 zakładach są składowane substancje niebezpieczne, w tym w 3 zakładach na terenie miasta Biała Podlaska, i w 12 zakładach na terenie powiatu bialskiego. Aż 7 zakładów tej grupy należy do grupy zakładów o dużym ryzyku powstania awarii przemysłowej zgodnie Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627.) i Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z 4 lipca 2012 roku. Rycina nr 2 przedstawia usytuowanie zakładów dużego ryzyka w powiecie bialskim.

Ryc. 2. Położenie zakładów dużego ryzyka w powiecie bialskim

Źródło: www.google.com/maps/@52.0633113,23.6667107,11.5z?hl=pl-PL

Obecność zakładów dużego ryzyka we wschodniej części powiatu bialskiego może być źródłem awarii technicznych i przemysłowych. Awaria może powstać w wyniku uwolnienia się substancji niebezpiecznej, co może skutkować stanem klęski żywiolowej. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. 2001, Nr 62, poz.627) substancja niebezpieczna, to jedna lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości

chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą, w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nimi, spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi i środowiska. Substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad, a także substancja powstała w wyniku awarii przemysłowej.

Według Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych, sporządzonej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 roku awarią przemysłową określa się zdarzenie, które nastąpiło w wyniku niekontrolowanych zmian i niekontrolowanego przebiegu jakiejkolwiek działalności związanej z substancjami niebezpiecznymi (z udziałem substancji niebezpiecznych) na terenie instalacji, czyli w czasie ich produkcji, wykorzystywania, przechowywania, usuwania (składowania), postępowania z nimi lub w transporcie. W przypadku powstania zagrożenia awarią techniczną po stronie polskiej istnieje ryzyko wystąpienia zagrożenia transgranicznego w postaci przedostania się obłoku toksycznego, mogącego może być źródłem skażenia chemicznego, które uwarunkowane jest prędkością i kierunkiem wiatru.

Formy współpracy transgranicznej w zakresie przeciwdziałania i zwalczania skutków klęsk żywiołowych uwzględniają wszelkie działania zapobiegawcze w postaci wspólnych systemów monitoringu dotyczącego np. zagrożeń pożarowych w kompleksach leśnych, poziomu wód i opadów, stężenia substancji chemicznych w atmosferze oraz baz danych o stanie środowiska obejmującego cały obszar transgraniczny (Brodecki i in., 2005).

Instytucjonalny wymiar bezpieczeństwa transgranicznego w powiecie bialskim – działania wybranych podmiotów

Na terenie euroregionów zlokalizowanych we wschodniej części powiatu bialskiego bezpieczeństwo zapewniają służby mundurowe, inspekcje i straże. Potencjał ochronny w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego w obszarze transgranicznym tworzą m.in.:

- Straż Graniczna,
- Służba Celno-Skarbowa,
- Policja,
- Państwowa Straż Pożarna,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- Samorząd terytorialny,
- Inspekcja Transportu Drogowego,
- Inspekcja Sanitarna (Sanepid),
- Inspekcja Weterynaryjna,
- Straż Ochrony Kolei,
- Straż Leśna,
- Straż Rybacka,
- Straż Łowiecka,
- Straż Parków Narodowych.

Straż Graniczna to umundurowana jednostka, której głównym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa na granicy państwa oraz w obszarze transgranicznym.

Do zadań Straży Granicznej należy (Wawrzusiszyn, 2012):

- kontrolowanie ruchu granicznego,
- wydawanie zezwoleń na przekroczenie granicy,
- wydawanie wiz,
- kontrola transportu substancji niebezpiecznych,
- wykrywanie i zapobieganie przestępstw, jakie mogą zaistnieć na terenie granicznym i w euroregionie,
- kontrola legalności pracy wykonywanej przez cudzoziemców,
- zwalczanie nielegalnej migracji,
- zwalczanie terroryzmu,
- likwidacja przemytu,
- zapobieganie zagrożeniom epidemiologicznym – COVID-19.

Zapewnieniem bezpieczeństwa na terenie euroregionu Bug zajmuje się również Policja, która jest umundurowaną oraz uzbrojoną formacją. Jej głównym zadaniem jest ochrona obywateli, a także utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego (Misiuk, 2011). Ponadto, zadaniem Policji jest ochrona zdrowia, życia, mienia, podejmowanie działań związanych z zapobieganiem przestępstwom. Na terenie euroregionu Policja i Straż Graniczna wspólne prowadzą patrole, kontrolę i monitoring osób podejrzanych o przemyt i handel nielegalnym towarem – wyrobami tytoniowymi, alkoholu czy przemyt luksusowych samochodów.

Na terenie euroregionu Bug bezpieczeństwo zapewnia także Państwowa Straż Pożarna, która powołana jest do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi oraz innymi zagrożeniami. Do zadań tej jednostki należy między innymi udzielanie pomocy poszkodowanym oraz udział przy wypadkach drogowych (Sienkiewicz-Małyjurek, Niczyporuk, 2011). Jednym z głównych zadań Państwowej Straży Pożarnej jest ochrona ludności, która związana jest przeciwdziałaniem skutkom zagrożeń naturalnych i związanych z działalnością człowieka w celu ratowania życia, zdrowia i mienia a także prowadzenie działań profilaktycznych minimalizujących zagrożenia (Zieliński, 2017).

Do działań wspólnie podejmowanych w zakresie współpracy transgranicznej w zakresie poprawy stanu bezpieczeństwa publicznego jest „*Wzmocnienie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych w ratowaniu ofiar wypadków na drogach województwa lubelskiego i obwodu wołyńskiego*”. Projekt jest realizowany w ramach celu tematycznego Bezpieczeństwo. Beneficjentem wiodącym projektu jest Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Bug. Wspólnie z partnerami projektu postanowiono zmierzyć się z problemem niskiego poziomu bezpieczeństwa drogowego na obszarze przygranicznym w województwie lubelskim i obwodzie wołyńskim. W tym celu partnerzy rozszerzą i usprawnią systemy ratowniczo-gaśnicze w zakresie udzielania pierwszej pomocy ofiarom wypadków drogowych przez Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) w Polsce oraz nowo utworzone struktury gminnych Straży Pożarnych na Ukrainie (www.pbu2020.eu/pl/news/1114).

Służba Celno-Skarbowa - zadaniem tej formacji jest niwelowanie przemytu na granicy i w jej obrębie, a także zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom euroregionu i innych terenów. Przykładem zagrożenia nielegalnym handlem w powiecie bialskim był przemyt ponad 430 tysięcy paczek papierosów, który udaremnił funkcjonariusze Służby Celno-Skarbowej z Oddziału Celnego w Koroszczynie. Rynkowa wartość przejętego towaru to ponad 6 mln złotych. Wjeżdżająca z Białorusi ciężarówka została najpierw prześwietlona na skanerze, a następnie poddana szczegółowej rewizji. Po dokładnej wielogodzinnej kontroli okazało się, że w pojeździe znajduje się olbrzymia papierosowa kontrabanda - aż 432,4 tys. paczek papierosów z białoruskimi znakami akcyzy. Nielegalny towar ukryty był w innym, zgłoszonym do odprawy towarze (<https://kurierlubelski.pl/koroszczyn...>).

Realizacją zadań na rzecz bezpieczeństwa publicznego na terenie euroregionu zajmuje się również Inspekcja Transportu Drogowego, która powołana została do kontroli przestrzegania przepisów obowiązujących w zakresie wykonywania transportu drogowego i przewozu osób oraz rzeczy. Działania inspekcji mają przede wszystkim na celu eliminowanie wszelkich negatywnych zjawisk w transporcie drogowym. Szczegółowej kontroli poddawane są pojazdy z zagranicy, w których bardzo często przewożone są nielegalnie papierosy, alkohol i inne używki. Jednostka kontroluje także krajowe pojazdy, w których funkcjonariusze podejrzewają przemyt nielegalnych środków.

Instytucje i służby mundurowe realizują również zadania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego w zakresie ochrony ludności, bezpieczeństwa i porządku publicznego, co jest związane z występowaniem na terenie Polski koronawirusa COVID-19. Zakres działań służb mundurowych w obszarze granic obejmuje przedsięwzięcia związane z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się zagrożenia epidemiologicznego, które może wpłynąć niekorzystnie na życie i zdrowie obywateli. Podczas kontroli sanitarnej na granicy w pierwszej kolejności służby medyczne dokonują pomiaru temperatury. Po stwierdzeniu, że żadna z osób w pojeździe nie ma podwyższonej temperatury, funkcjonariusze służb odbierają karty lokalizacji pasażera i kierowcy oraz weryfikują zawarte w nich dane z dokumentami tożsamości. Karta kierowcy zawiera dodatkowe dane, m.in. numer rejestracyjny pojazdu i trasę przejazdu. W działanie punktów sanitarnych zaangażowane są służby medyczne, Straż Graniczna, Straż Pożarna, Policja, Inspekcja Transportu Drogowego, Krajowa Administracja Skarbowa i Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z decyzją o wprowadzeniu kontroli sanitarnych na głównych przejściach granicznych, w ramach działań zapobiegawczych niekontrolowanemu rozprzestrzenianiu się w Polsce koronawirusa COVID-19 zebrane w ten sposób dane służą służbom sanitarnym do kontaktu z pasażerami w razie stwierdzenia ryzyka zarażenia ich (gis.gov.pl).

Podsumowanie

Euroregion, to wydzielony obszar dwóch lub więcej państw. Stanowi jedną z form współpracy transgranicznej, jaka istnieje pomiędzy regionami. Współpraca transgraniczna ma bardzo duże znaczenie w aspekcie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego. Podejmowane działania oraz zawierane umowy i postanowienia mają wpływ na niwelowanie zagrożeń transgranicznych, jakie pojawiają się w euroregionach. Scharakteryzowano postawiony główny problem badawczy: *Czy współpraca transgraniczna ma wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa publicznego?*

Współpraca transgraniczna ma wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Funkcjonariusze poszczególnych formacji mundurowych, inspekcji i straży wspólnie realizują zadania zapewniające bezpieczeństwo państw należących do euroregionów w zakresie zwalczania zagrożeń epidemiologicznych, ekologicznych, ekonomicznych, pożarowych i zagrożeń w ruchu drogowym.

Pytanie szczegółowe postawione zostało w następującej postaci: *Jakie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego występują w obszarze transgranicznym we wschodniej części powiatu bialskiego?*

Zagrożenia bezpieczeństwa publicznego jakie występują w obszarze transgranicznym we wschodniej części powiatu bialskiego to przestępczość zorganizowana narkotykowa, handel ludźmi oraz przemyt nielegalnych artykułów, np. tytoniu czy alkoholu. W ostatnim czasie dominującym zagrożeniem, które można określić mianem zagrożenia transgranicznego jest epidemia spowodowana koronawirusem COVID-19. Obecność epidemii wymusza na podmiotach systemu zarządzania kryzysowego poszukiwanie skutecznych rozwiązań w ramach szeroko rozumianej współpracy, której celem jest niedopuszczenie do rozprzestrzeniania się epidemii.

Pojawienie się zagrożenia epidemii koronawirusem COVID-19 stawia wyzwanie dla wszystkich instytucji i służb mundurowych, realizujących zadania w zakresie likwidacji zdarzeń o charakterze kryzysowym, co będzie z pewnością przedmiotem dalszych badań naukowych w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie.

Literatura

1. Danielewski, F. (2006). *Regionalizm: pojęcie, ewolucja* W: R. Fedan (red.). *Przedsiębiorstwo i region, Przedsiębiorstwo i region w procesie transformacji*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.
2. Giereszewski, A. (2013). *Bezpieczeństwo wewnętrzne Polski*. Difin, Warszawa.
3. Ładysz, J. (2011). *Europejskie ugrupowania współpracy terytorialnej – od konkurowania do integracji transgranicznej* W: Z. Mikołajewicz (red.), *Uwarunkowania i instrumenty polityki rozwoju regionalnego w warunkach integracji europejskiej i światowego kryzysu gospodarczego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, s. 20-29. Opole.
4. Misiuk, A. (2011). *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno – ustrojowe*. Oficyna wydawnicza Łośgraf. Warszawa.
5. Sienkiewicz-Małyjurek, K., Niczyporuk, Z. (2011). *Bezpieczeństwo publiczne. Zarys problematyki*. Difin, Warszawa.

6. Świerczewska-Pietras, K., Pyra, M., Siluk, T. (2015). *An analysis of determinants of economic activity in cross – border cooperation between Poland and Belarus*. Pope John Paul II State School of Higher Education in Białą Podlaska.
7. Stasiak, A. (2002). *Euroregiony wschodniego pogranicza- założenia i osiągnięcia*. Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Białystok.
8. Stefaniuk, B. (2009). *Organizacja Państwowej Straży Pożarnej w powiecie*. Akademia Obrony Narodowej, Warszawa.
9. Tomaszewski, K. (2007). *Regiony w procesie integracji europejskiej*. Oficyna a Wolter Kluwers business, Warszawa.
10. Wawrzusiszyn, A. (2012). *Wybrane problemy transgranicznego bezpieczeństwa Polski*. Difin, Warszawa.
11. Zieliński, K. (2017). *Ochrona ludności. Zarządzanie kryzysowe*. Difin, Warszawa.

Akty prawne

12. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniająca, a następnie uchylająca dyrektywę Rady 96/82/WE.
13. Konwencja w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych, sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz.U z 2004 r. Nr 129, poz. 1352).
14. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627.

Netografia

15. *Euroregion Bug*. Pobrane ze strony internetowej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Euroregion_Bug (dostęp: 12.02.2020).
16. *Związek transgraniczny*. Pobrane ze strony: <https://niemen.org.pl/zwiazek-transgraniczny> (dostęp: 24.02.2020).
17. www.gis.gov.pl (dostęp: 11.03.2020).
18. https://pl.wikipedia.org/wiki/Euroregion_Puszcza_Bia%C5%82owieska (dostęp: 24.02.2020).
19. www.pbu2020.eu/pl/news/1114 (dostęp: 24.02.2020).
20. www.google.com/maps/@52.0633113,23.6667107,11.5z?hl=pl-PL (dostęp: 11.03.2020).
21. <https://kurierlubelski.pl/koroszczyzn-przemycane-papierosy-za-6-mln-zl-zatrzymane-to-drugi-co-do-wielkosci-przemyt-w-ubieglym-roku/ar/c1-14702193> (dostęp: 24.02.2020).
22. <https://www.euroregionbug.pl/index.php/zwiazek-transgraniczny-euroregion-bug/informacje-ogolne> (dostęp: 11.11.2020).
23. <http://www.pswbp.pl/index.php/pl/o-uczelni/o-nas> (dostęp: 11.11.2020).
24. <http://www.pswbp.pl/index.php/wspopraca-main/289-wspopraca> (dostęp: 12.11.2020).